

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
nitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 32.

Sobota 20. aprila 1929.

Leto IV.

Za 1. maj 1929.

Za splošno razorožitev in osemurni delovnik. — Delavcem vseh dežel!

Tajništvo socialistične delavske inter-
nacionale je objavilo sledeči majski proglas:
Ob času, ko se kapitalistični svet zopet
utrjuje, se pripravljamo internacionalni proletarijat na praznik dela.

Nikjer pa ne stopa novotrajni kapitalizem bolj grozeče in brutalno nasproti, kakor v novem oboroževalnem tekmovanju, ki nam zopet predočuje vse strahote leta 1914, in grozi vse človeštvo zopet vtopiti v morju krvi. Zato se proletarijat ne bori samo za cilje svojega razreda, temveč ob enem tudi za interes vsega človeštva, če zahteva, da se svečane obljube o razorožitvah končno tudi izpolnijo.

Četrta od štirinajstih Wilsonovih točk iz leta 1918. zahteva: »Primerna meddržavna zagotovila, da se bodo oboroževanja posameznih držav znižala do one meje, ki je za notranjo varnost neobhodno potrebna«.

Pri mirovnih pogajanjih leta 1918., ko se je sklenil pakt Društva narodov, so velesile v členu 8. njegovih pravil priznale, »da je za ohranitev miru potrebno, znižati oboroževanje posameznih držav na minimum, ki je potreben za splošno varnost in za vršitev vzajemnih korakov pri mednarodnih obveznostih«.

In v poglavju V. versailske mirovne pogodbe se je določilo: »Da se omogočijo priprave za splošno omejitev oboroževanja vseh držav, se Nemčija obveže, da bo naslednja določila glede vojnih sil na suhem, na morju in v zraku, natančno izpolnjevala.«

Ko pa so se valovi revolucije v srednji in vzhodni Evropi poglobili, ko je bila nevarnost, da se razširi tudi na zapad, odstranjena, tedaj se je pokazalo, da za vsemi temi svečanimi obljubami ni bilo nikjer poštene volje jih uresničiti. Res se je oživil velikanski aparat, ki naj bi vršil predela za končno razorožitev in ki je tudi mnogo koristnega izvršil — ali sama je pa ostala neizvršena.

Odkar je 14. decembra 1920. prva skupščina Društva narodov zaprosila svet Društva narodov, »naj se izvoli odbor, ki naj svet Društva narodov v doglednem času stavi predloge, po katerih bi se v smislu člena 8. pakta Društva narodov mogla doseči omejitev oboroževanja«, se je izgradila vedno bolj obsežna organizacija za predpriprave razoroževanja. In zdelo se je že, da bo njeno prizadevanje, venčano z uspehom, ko je v Angliji prišla delavska vlada na krmilo. Ženevski protokol, sklenjen 2. oktobra 1924. leta, je predvideval sklicanje prve stvarne razorožitvene konference za 15. julij 1925. Ko pa je delavska vlada v Angliji padla, se je naslednja konservativna vlada branila ženevski protokol ratificirati. S tem pa je padla tudi razorožitvena konferenca. Reakcija je zmagala.

Novo upanje se je pojavilo, ko je bila v končnem zapisniku pogodbe, sklenjenih v Locarnu 1925. leta, podana obvezna izjava, »da se bo pri pripravah, ki jih je podvzelo Društvo narodov za razoroževanje, sodelovalo in skušalo doseči uresničenje splošne razorožitve«. Pripravljala komisija za razorožitveno konferenco se je potem tudi 18. maja 1926. leta prvič sestala, in posrečilo se ji je v petih zasedanjih tehnična vprašanja za razorožitev rešiti. Tem silnejše so pa stopile politične težkoče v ospredje.

Bruseljski kongres socialistične delavske internacionale je delavcem vseh dežel njih dolžnost jasno začrtal. Izjavil je: »Težave, ki vstajajo pri vprašanju razorožitve, se zamorejo le z močnim političnim pri-

tiskom premagati. Ta pritisk smoteno izvajati, je dolžnost socialističnih delavskih strank«.

V istem smislu je opominjala internacionalna delavska strokovna zveza delavski razred na njegovo dolžnost, »da se z vsemi razpoložljivimi sredstvi zavzame za razorožitev, to najvažnejšo podlago za vpostavitve trajnega in definitivnega miru«.

Pripravljali razorožitveni komisiji je predložen razorožitveni predlog sovjetske vlade. Internacionalni proletarijat zahteva, da komisija tega predloga ne zavrne, ne da bi sama izdelala odgovarjajoči ali eventualno boljši predlog.

Eksekutiva socialistične delavske internacionale je pozvala delavce vseh dežel, da v obliki cele plohe peticij, dokumentirajo svoje pričakovanje, da bo brepenjenje vseh ljudstev končno našlo pri zastopnikih vlad v Ženevi odziv.

Nova generacija vstopa v vrste internacionalnega proletarijata, ki strahot vojne ni okušala. To generacijo je treba navdahniti z gnušom proti krvoprelitju in jo uvrstiti v bojno fronto proti vojni in proti vojnemu oboroževanju. Zato naj ves svetovni proletarijat 1. maja demonstrira:

Proti vojnemu oboroževanju!
Proti imperijalizmu!
Za izpolnitev razorožitvenih obljub!
Za sklenitev uspešne razorožitvene pogodbe!

Še neke druge, sramotno prelopljene obljube se bodo delavci vseh dežel 1. maja spominjali: Na mednarodni konferenci dela leta 1919 je bila sklenjena internacionalna konvencija o osemurnem delovniku.

Toda že danes, po desetih letih, se vlade največjih industrijskih držav upirajo, da bi svojo svečano obljubo izpolnile. Naskok angleške reakcije proti osemurniku je bil po Mednarodnem uradu dela v Ženevi zavržen, ampak ratifikacija konvencije o osemurniku bo v Veliki Britaniji mogoča le, če zmagajo pri predstojajočih volitvah delavska stranka.

Kljub naraščajoči bezposelnosti, kljub vse večjemu obubožanju mas, skuša mednarodna reakcija vedno znova podaljšati delovni čas in vedno večje množice proletarijata izročiti brezposelnosti in bedi.

Zato demonstriramo 1. maja tudi:

Proti reakcionarnim načrtom podjetništva!

Za ratifikacijo konvencije o osemurniku!
Spominjamo se pa tudi 1. maja naših sodrugov v deželah s fašistično diktaturo, ki se bore v največjih nevarnostih za ideale socializma in demokracije. Njim naš brat-ski pozdrav.

Že se daje najmočnejše oporišče mednarodne reakcije, konservativna vlada Velike Britanije. Vse nadomestne volitve so dosedaj pokazale, da je britansko delavsko gibanje v nevdržnem pohodu. Na Danskem, v Belgiji in v Holandiji gredo socialistične stranke istotako z najboljšimi upi na zmago v boj.

Internationalni proletarijat bo 1. maja pokazal, da se bodo vsi reakcionarni poskusi na njegovi sili razbili, da je pripravljen na boj pod praporom socialistične delavske internacionale.

Proti fašistični reakciji!
Za demokracijo!
Za socializem!

Zakon o inspekciji dela.

Izvajanje zakonitega varstva delavcev je nemogoče brez primerne državnega nadzorstva dela. Zakonu o inspekciji dela je namen, da pridobi delavskemu varstvu v interesu družbe kot celote in v imenu države povsod potrebno spoštovanje, kjer je ta zainteresirana, pa bodisi pri delodajalcih ali tudi delavcih samih.

Po zakonu o inspekciji dela so inspektorji dela dolžni, da pregledajo vsako podjetje dvakrat na leto; ali pravilneje, oni so dolžni, da pregledajo, v kakšnem položaju se nahajajo delavci, ki velja zanje zakonito varstvo, in če uživajo dobroto tega varstva. Inspekcije dela bi bile morale torej vsako leto pregledati okoli poldrugi milijon delavcev (dvakrat vsako podjetje), ali pregledale so jih po svojih lastnih poročilih le:

leta:	podjetij:	zaposl. delavcev
1920	1138	36.027
1921	6726	101.876
1922	7670	128.733
1923	7927	168.477
1924	8146	175.607
1925	9079	146.720
1926	5662	149.304
1927	5074	137.491

Povprečno so torej inspekcije dela izvrševale eno desetino zakonito določenega dela. Izvrševale ga niso, ker niso imele materialne možnosti.

Po državnem proračunu je bilo v državi leta:

inspektorjev dela:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	16	12	9	8	8

inspektorjev parnih kotlov:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	12	10	7	7	7

tajnikov inspekcij dela:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	25	13	8	8	8

tajnikov insp. dela za parne kotle:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	16	12	7	6	6

zvaničnikov:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	22	21	14	14	14

služiteljev:	1922/23	1923/24	1925/26	1926/27	1927/28
	16	16	14	14	20

Potni krediti so znašali: 1922/23 = 1.015.000 Din, 1923/24 = 800.000 Din, 1925/26 = 700.000 Din, 1927/28 = 580.000 Din, 1928/29 = 520.000 dinarjev.

In kakor se je manjšala delavnost inspekcije dela, tako je naraščalo tudi število nezgod pri delu. Tako je bilo:

leta:	nezgod:	smrtnih:
1921	2452	92
1922	2714	100
1923	6295	193
1924	7297	144
1925	8135	144
1926	7058	117
1927	8149	135
Skupaj	42100	925

Podiranje malikov.

Prejeli smo še naslednji dopis iz kroga naših somišljenikov ter ga priobčujemo, ker nam kaže, kako sodrugi sodijo o polemiki v »Pravici«. Dopisnik pravi:

All right! Krščanski socialisti rušijo malike! Zanimiva je zgodovina našega krščanskega socializma. Začeli so s karitativnostjo. Pravili so, da bodo v tej solzni dolini vedno bogatini in siromaki. Učili so bogatine, da morajo z dobrodelnostjo lajšati gorje siromakov. Potem so iz našli solidarizem. Govorili so, da je treba najti kompromis med kapitalizmom in proletarijatom, ki bo omogočil idealno harmonijo v gospodarskem redu. Včasih so zopet trdili, da je samo združništvo tista medicina, ki nas bo dovedla v novo socialno družbo. Vsekdar pa so bili zvest privesek klerikalne stranke, ki je nekatere njihove »voditelje« nagrađila z mandati, nekatere je pa uporabljala na svojih kandidatnih listah za dekoracijo.

Danes, ko je javno življenje mrtvo, so krščanski socialci jako radikalni. Priznavajo, da razredni boj resnično obstoja in da je tudi upravičen. V en koš mečejo Marksa, Engelsa in Leona XIII. Verujemo, da so nekateri odkritosrčni. Kar je iskrenih, naj pridejo k nam! Dobrodošli bodo in vsak bo stavljen na odgovornost, ki bi žalil njih religiozno čustvo. Vendar se nam zdi, da je njihov ogenj bolj ogenj iz slame: velik plamen, pa malo toplote in malo pepela. To kaže zlasti v zadnjem času.

Prav po nepotrebnem se krščanski socialci vsiljujejo za zagovornike najnovejše papeževe fašistične politike. Papež je prav rekel, da mora ostati cerkev politično nevtralna. Toda to je bila samo beseda. Če bi bil papež dosleden, bi pri zadnjih fašističnih volitvah fašistov ne smel podpirati. Čemu je bilo potrebno, da je na predvečer volitev blagoslovil fašistični simbol, butaro palic in sekire? »Pravica« je sicer za razredni boj, čuti se pa dolžno, da zagovarja

Vsaka delavska družina mora biti včlanjena v »CANKARJEVI družbi«!

To so samo težje nezgode, ki jim je posledica trajna ali delna nezmožnost za delo, ker lažjih nezgod delavci ne prijavljajo in se zanje sploh ne ve.

Vsaki dvajset minut se je pripetila pri delu po ena težja nezgoda, a skoro vsak drugi dan pade na bojišču dela po ena delavska žrtev mrtva.

Namesto, da bi se delavnost inspekcije dela povečala in preprečevala vzroke teh ogromnih nezgod ter zmanjševala število žrtev dela — se proračuni za inspekcijo dela zmanjšujejo in inspekcije so obremenjene z deli, ki ne pripadajo njim ter jih odtegujejo od dela tam, kjer se nahaja njih prava naloga.

»Radničke Novine«, Beograd.

MAJSKI SPIS

izide na 88 straneh. Vsebinska njegova bo izvirna. Slike iz delavskega življenja, delavske povesti, znanstvene razprave o delavskem gibanju bo vseboval. Naročite, kdor še ni! Zakaj vsak delavec ga mora imeti in čitati!

pogodbo med papežem in Mussolinijem. Kliče na pomoč celo »Sozialistische Monatshefte«, ki so svobodna socialistična tribuna in odprta vsakomur, ki ima proletarijatu kaj povedati. »Pravica« pleše na jajcih, ko opravičuje to pogodbo. Več kot otročje je, če trdi, da je bil čisto notranji ideološki razlog, ki je napotil Mussolinija, da se je pobotal s papežem, češ, da sta liberalizem in socializem bankrotirala in da je Mussolini spoznal, da tudi njegov fašizem ni mogel ustvariti človeku moralne opore. Blagor »Pravici«, ki to veruje!

Škoda samo, da se s člankom v »Soz. Monatshefte« krščanski socialisti ne strinjajo glede tega, da mora biti socializem versko nevtralen. Zahtevajo marveč, da more biti podlaga le priznanje in pozitivno cenjenje duhovnih sil krščanstva od strani socializma. All right! Toda imamo najmanj tri krščanstva: katoliško, pravoslavno in protestantsko. Katero je pravo? Vsaj je res v evangeliju mnogo lepe etike, ki jo kulturni narodi vsaj po besedah priznavajo. Toda tudi etika drugih ver indijskih, židovskih, mohamedanskih ni slaba. Kako se more socialistični pokret, ki hoče zbirati in organizirati proletarijat brez razlike vere ali narodnosti postaviti na stališče samo ene vere ali celo samo ene cerkve? Mi razumemo, da katoliška cerkev, ki se smatra za vesoljno in apostolsko, ne sme odbijati od sebe niti siromakov, niti bogatinov, vsaj celo božična pesem poje, da se je rodilo dete za bogate in za kmete. Ravnotako pa mora biti resen socialistični pokret versko in nacionalno tolerantan.

Resnica je, da se smatra katoliška cerkev za božjo ustanovo in se čuti za nezmotljivo. Pravtako pa se socialistični pokret zaveda, da temelji na spoznanjih človeškega razuma, ki je dognal, če že ne vseh, pa vsaj nekatere zakone narave, ki so vsaj tako trdni, kakor Petrova skala, na kateri stoji katoliška cerkev.

All right!

Tovarnar Fr. Derwuschek pred sodiščem

Sodba 5000 Din. — Zadoščenje delavskim zaupnikom.

V opekarni Frana Derwuscheka v Lajterperku vladajo tako žalostne socialne razmere, kot morda v nobeni drugi tovarni. Delavstvo ima tam izredno težko delo in se že leta bori s svojim delodajalcem Fr. Derwuschkom za zboljšanje nizkih mezd.

Kljub težavnim razmeram pa je tamošnje delavstvo šele leta 1922 spoznalo, da je edino v organizaciji njegova moč in boljša bodočnost. Tedaj so se delavci g. Fr. Derwuschka organizirali in tudi dosegli kolektivno pogodbo in trenutno zboljšanje položaja. Delavska organizacija pa je bila gosp. Derwuschku trn v peti in takoj naslednje leto je odpustil vse delavske zaupnike in par let je bilo delavstvo v tej tovarni zopet brez organizacije in brez zaupnikov.

Šele lansko leto so se delavci opekarne zopet vzdramili in zahtevali svoje človeške pravice. Tovarnar Derwuschek pa je ob pričetku lanske sezone celo znižal mezde in se ni niti zmenil za odlok oblastne komisije, ki je preiskala Derwuschkov barake z delavskimi stanovanji in mu naročila, da mora odpraviti krivice, nezdrave razmere v teh barakah. In tako je delavska nejevolja končno prikipela do vrhunca in gospod Derwuschek se je lepega dne koncem majnika znašel v štrajku svoje tovarne. Na zahtevo delavcev je prišel v tovarno zastopnik »Delavske zbornice«, inšpektor dela, srezki poglavar in okrajni zdravnik. Pričela so se pogajanja in tovarnar Derwuschek je končno podpisal sporazum z delavci, zvišal mezde, obljubil popraviti barake in priznati delavske zaupnike.

Sklenjene pogodbe pa seve gospod Derwuschek ni držal, ampak je nadaljeval svoj boj proti organiziranim delavcem in zaupnikom, ki so imeli neprestano posla z intervencijami, posebno ob sobotah, po izplačilu, ko so delavci neprestano dobivali manjše izplačilo, kakor so zaslužili.

V jeseni pa je tovarnar Derwuschek naenkrat nabil na desko razglas, da ne priznava organizacije in da bo vsakemu organiziranemu delavcu službo odpovedal in najavil nove znižane mezde. Delavstvo si žalitev, ki so bile v tem razglasu in kršenja pogodbe ni moglo pustiti dopasti ter je v svoji hvalavredni stanovski zavesti stopilo zopet v štrajk. Tovarnar Derwuschek je moral vnovič kapitulirati, zopet je podpisal sporazum, s katerim priznava delavske zaupnike in organizacijo, priznava prejšnje mezde in se zavezuje, da ne bo sklepal nove pogodbe brez sporazuma z delavskimi zaupniki.

Vaša želja je

imeti čevlje, kateri se dobro priležejo, da so čevlji prvostvorne kvalitete ter po odgovarjajoči najnižji dnevni ceni

Uresničite to željo z nakupom

KARO
ČEVLJEV

Maribor, Koroška c. 19

in inspekcijo dela. To je še gospod Derwuschek podpisal koncem oktobra 1928, toda že ob novem letu je odpovedal službo dvema zaupnikom, Francu Kranerju in Alojziju Došlerju, katerima je odpovedal tudi stanovanje. Ko sta se ta prišla radi nezakonitega odpusta na inspekcijo dela, je g. Derwuschek še pisal na inspekcijo dela žaljivo pismo, da sta baje Fran Kraner in Alojzij Došler renitentnega značaja in da meji njuno delo na komunistem.

Delavska zaupnika Kraner in Došler sta vložila proti stanovanjski odpovedi svoje ugovore in še tisti pravdi tečeta, zaupnika pa seve še stanujeta v stanovanjih Derwuscheka. Radi žalitev v pismu na inspekcijo dela pa sta vložila Kraner in Došler po svojem zastopniku dr. Reismanu tožbo radi žaljenja časti proti Derwuscheku. V torek, dne 16. aprila se je vršila v teh tožbah že druga razprava proti Derwuscheku, ki je trajala cele tri ure. Kakor v tovarni, tako se je Derwuschek tudi na sodnji obnašal žaljivo in neprestano žalil zaupnika, tako da je moral dr. Reisman še radi teh žalitev tožbo proti Derwuscheku raztegniti.

Ponesrečen dokaz resnice.

Tovarnar Derwuschek se je hotel razsodbi izogniti na ta način, da je nastopil za svoje žalitve dokaz resnice. Pripeljal je na sodnijo vse svoje uradnike in druge zaupnike, toda tudi ti niso mogli, kot pričajo slišani, ničesar obremenilnega izpovedati proti Kranerju in Došlerju. Tudi inšpektor dela in g. Šorli in srezki poglavar dr. Ipavic sta bila zaslislana, morala pa sta potrditi, da se je delavstvo vedno dostojno obnašalo pri pogajanjih s tovarnarjem Derwuschekom in se le borilo za primerne mezde. Derwuschek se je posebno izgovarjal, da sta mu baje tožitelja grozila, da bi z njim že drugače napravili, če bi bil v Avstriji. Od sodnika vprašan, kako je razumel to »grožnjo«, je Derwuschek izjavil: »V Avstriji so socialisti na vodstvu in bi me tam pač lažje prijeli.« Gospod Derwuschek, ki še vedno piše slovenskim delavcem samo nemška pisma, z nemškimi naslovi in rdečo pripombo »v sled pomamljanja slovenskih tiskovin«, je torej zelo srečen, da ni v Avstriji, ampak v Jugoslaviji. Samo žal, da mu še strokovne organizacije in delavski zaupniki malo mešajo štrane.

»Hauptkrakelerji — kerlci s kroli«.

Kako se zna bogati tovarnar celo na sodnji obnašati, je pokazal gospod Derwuschek s tem, da je začel med razpravo delavska zaupnika zmerjati, da sta »Hauptkrakelerja« in če bi bil mlajši, bi baje takšnega kerlca pograbil pri kroku in ga vrغل skozi okno itd. Tisti, ki delavstvo brani pred kršenjem pogodbe in ga zastopa v boju za pravice, je torej »Hauptkrakeler«. Sodišče pa je bilo seveda drugega mnenja in je na predlog zastopnika dr. Reismana gospoda Derwuscheka obsodilo radi prestopka žaljenja časti in mu naložilo njegovemu premoženju primerno kazen 5000 Din, oziroma 3 dni zapora, plačilo takse in stroškov zastopnikov.

Delavska zaupnika Fran Kraner in Alojzij Došler sta torej dobila za žalitve sijajno zadoščenje, koristila pa sta s svojim odločnim nastopom tudi vsemu delavstvu, zlasti pa ugledu delavskih zaupnikov, ker si bodo sedaj tudi drugi, ki imajo morda podobne nazore, kakor gospod Derwuschek, resno premislili, preganjati in žaliti delavske zaupnike, ki so še posebej zaščiteni z zakonom o zaščiti delavcev. Fr. Kranerju in Alojziju Došlerju čestitamo na lepi zmagi in vsem delavcem tovarne Fr. Derwuscheka.

Še danes se vpiši v Cankarjevo družbo!

Socialistična internacionala za razorožitev.

V Ženevi se je pričela seja pripravljalnega pododbora za razorožitev. To priložnost je porabila socialistična internacionala v Londonu in je poslala k pododboru posebno deputacijo, pod vodstvom belgijskega senatorja s. Brouckereja. Predsednik odbora Loudon je deputacijo sprejel.

Senator s. Brouckere je v nagovoru poudaril, da velika večina javnega mnenja zahteva, da se začne odločno delati za razorožitev, ker mir nikakor ni zagotovljen toliko časa, dokler bo svet poln rožljanja z orožjem. Interes miru je danes najvažnejši, kateremu se morajo zapostaviti vsi drugi interesi.

Predsednik Loudon se je zahvalil za podporo javnega mnenja, ki je močan faktor v moralnem zmislu v boju za razorožitev. Mir se pa mora zagotoviti s pogodbami med državami, ne more se pa z napadalnimi pakti.

Senatorja Brouckereja so povprašali, kakšen utisk ima o bodočem zasedanju razorožitvene konference. Senator je dejal, da se mu zdi, da še ni dozorel čas za konkretne sklepe. Razorožitvena konferenca utegne pokazati zaenkrat še hujša nasprotja med interesi raznih držav. Tedaj, mislim, da bo razorožitvena konferenca spoznala šele, da bi bila na-

ZA PRANJE KOMBINEJA

daljnja nedelavnost razorožitvene konference res preveč nevarno igralkanje.

Dnevne novice.

Gospodarski krogi in zedinjena Slovenija. Prejšnji teden je šla skozi meščanske liste novica, da se namerava v najkrajšem času združiti mariborsko in ljubljansko oblast v eno samo upravno celoto. Ta vest je sicer bila takoj demantirana kot netočna. Kljub temu so smatrali gospodarski krogi za potrebno, da vtaknejo vmes svoje prste in da započno svojo akcijo. Mariborski gospodarski krogi so poslali številno deputacijo v Beograd, ki je pri vseh merodajnih faktorjih odločno protestirala proti takemu koraku, ki sploh nameravan ni bil. Celjski gospodarski krogi so bili skromnejši in so vložili samo prošnjo na celjski občinski svet, naj bi izposloval, da bi bilo Celje postavljeno za glavno mesto zedinjene Slovenije. Ljubljanski gospodarski krogi se dosedaj sicer še niso izjavili. Kolikor jih pa poznamo, vemo, da so vsi navdušeni za zedinjeno Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Lahko si že po tem vzgledu mislimo, kako bi izgledal korporativni parlament, v katerem bi imeli ljubljanski, celjski in mariborski gospodarski krogi svoje korporacije.

Zaton demokracije. Tak naslov je dala krščansko-socialna »Pravica« svojemu članku, v katerem zagovar-

ja korporativno državo. Kaj je korporativna država? V taki državi bi volile parlament (gospodarski?) razne korporacije, ne volilci, ljudje. Zadruga, banke, zbornice, profesorji, odvetniki, zdravniki, lekarnarji, kmetje, delavske zbornice in morda še katere korporacije. Poslancev bi imela korporacija ne po številu članov, ampak po bogastvu, šolski izobrazbi in službi. To bi bil parlament takozvanih »boljših in pametnejših« ljudi, kakor pravijo gospodje, ki se bavijo s takimi načrti. S tem svojim stališčem se je postavil omenjeni list na stališče, da mnogobrojni delovni sloji in mali kmetje osebno niso toliko vredni, da bi lahko direktno osebno volili svoje poslance. V tem vidimo nepričakovan preokret v krščansko-socialnih vrstah, ki se bližaj nameranju rimske cerkve, ki pravi, da je oblast dana od zgoraj, iz česar logično sledi, da skuša cerkvena politika spraviti na oblast one, ki imajo gospodarsko in duhovno moč v rokah. Za tem idealom gre, kakor kaže, tudi v Rimu izprožena katoliška akcija, ki je z zgoraj navedenim članom takorekoč sankcionirana. Že razumemo, da dela cerkev vse to iz svojih cerkvenih razlogov in namenov, ali to je politika in ta politika

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

IZJAVA! Ker sem v času, odkar izhaja moj roman v podlistku »Delavske Politike«, prejel od raznih oseb obojega spola več pisem, v katerih se samolastno identificirajo z osebnimi mojega romana, izjavljam, da se na taku pisma, najsi bodo sicer še tako nesramna, nikakor ne morem ozirati. Jaz nisem niti fotograf niti biograf, če tudi je moje stremiljenje v romanu podati verno sliko dobe in poveljnih razmer. Zato naj nihče ne bo več tako neoprezen, da bi skušal najti osebo mojega romana v tem in tem človeku, ki hodi po Mariboru, Ptuj, Celju, Ljubljani... Osebe mojega romana so moja osebna last in jaz jih lahko pošiljam v položaje, kakoršni so meni prav in ne raznim dacarjem, županom, župnikom, učiteljem švilgojem itd. iz doline šentflorijske... Kdorkoli pa se bo še vnaprej identificiral s katero izmed oseb mojega romana, stori to na lastno odgovornost in eventuelno lastno blamažo. Moj pogled je jasen in čist, moja vest mirna. Nimam se skrivati pred nikomur, še tudi ne bojim nikogar. Zato bo od danes izhajal roman z mojim imenom. Vsem tistim pa, ki so ves čas z zanimanjem sledili romanu, povem, da pride še marsikaj, kar bo izpolnjevalo moja slika blažene, od boga blagoslovljene doline šentflorijske in njenih zvestih služabnikov... Pozdravljen!

B. K.

Pripovedovala je, kako vladajo tam sedaj sami banditi, ki ne zaslužijo drugega hot vrv; židje izsesavajo ljudstvo, ki strada. Carja so ubili, pristave požgali in sploh počenja take grozne stvari, da se bogu smili. In Evropa je hladna kot led. Ves zapad bi moral planiti po njih in jih pobiti. Čisto prav je, da jim ne dajo kredita za gladijoče. Saj so glad zakrivali bolševiki z Leninom na čelu. Lenin, to je antikrist. Prej nikoli ni bilo gladi v Rusiji, prej smo živeli vsi lepo in zadovoljno v blago-

stanju in sreči. »Ljudstvu ni bilo treba stradati kot danes. Tako blagostanje je bilo, da smo mi jedli vedno samo hrbtini del zajca, vse ostalo smo pustili v kuhinji služničadi...« Gospa je govorila vehementno in se istočasno zgrazala nad neko mlado svojo sorodnico, ki ji je pred kratkim pisala, da se navdušuje za novo državo, da ne veruje več v boga itd. »Vso mladino nam bodo pokvarili in jaz vas svarim, gospod, nikar se ne udajajte lepim besedam agitatorjev.« Gospa je govorila kot da ima pred seboj bolševika naravnost iz Moskve, pa je sedel zraven nje kvečjemu zanešeni Tolstojanec, ki je molil k bogu in se samozatajevalno pripravljaj na duhovno revolucijo, odklanjajoč vsako nasilje. Izzvala ga je. Zato je tudi odločno odgovarjal, da pod carizmom ni bilo blagostanja, da so se godile velike krivice in marsikaj tega sta popisala Dostojevski in Tolstoj, zlasti zadnji. In ko je imenovala visokga gospa Tolstoja znorelega, senilnega starca, je v Leonu vzkripelo. Ugovarjal ji je in jo spominjal na lakoto in kugo, ki je morila leta 1893. v Rusiji. Takrat se carska oblast ni prav nič pobrigala za stradajoče in trpeče. Astrahanski gubernator je zaprl čez sto ladij, ki so bile osumljene, da nosijo kal kuge, v ozek zaliv in nobena ni smela več ven. Hrane jim ni poslal, tako, da so ljudje blazneli pred smrtno grozo. Klicali so na pomoč in nekega dne je prišla velika ladja v zaliv. Vsi so se veselili, da je pripeljala kruha in zdravil. Blazno pa je bilo njih presenečenje, ko je začela izlagati krste... Tako je poskrbela carska aprovizacija za njih življenje.

»To je povest, izmišljenost...«, se je užaljena umaknila gospa in gospod sivi profesor je po-

vedal v obliki kritike in prisposode, da Leonovo obnašanje in njegova zgovornost nista na mestu, zlasti, ker je gospa marsikaj že doživela.

»In se ji sedaj strašno hudo godi. Dobrorejena je. Lačna ni. V Parizu živi pri gospodu ekselenciji, spi do enajste ure in še vedno je samo najlepší del zajca...« je mislil Leo, ko se je poslavljaj. Nič mu ni bilo žal, da ga je čez tri dni oče ostro prijel zaradi njegovega nespodobnega vedenja in govorenja. Od tistega dne v njegovi družbi ni smel nositi rubeške...

Zvečer so šli na Silvestrovo v gostilno vdove Vrzelve. Pri plesu so se zbrali stari in mladi. Leo je šel iz znatljivosti. Hbral je videti tak večer vesele družbe, ker še nikoli ni bil. Sedel je nekaj časa pri Lojzki, ki pa ni strpela njegovega molka in resneča, smeja praznega obraza. Zato mu je vedno uhajala na ples, če tudi ji je skušal dokazati, kako se mu zdi vse smešno, malenkostno. Proti polnoči je že bilo, ko je družba vstala in zapela »Lepo našo domovino«. Leo pa ni vstal. Iz upornosti ni vstal in še bolj radi tega ni vstal, ker so jo peli pijani, vinjeni ljudje. Sedel je in gledal pred se. Čutil je, kako so pogledi vseh naperjeni vanj, tudi materin poziv je slišal, da naj vstane, pa se ni vdal. Tedaj ga oblije od strani curek vina iz polne krožice. Njegova lastna mati je pred vso družbo kaznovala upornega sina in mu vlila v obraz polno kupico vina. Leo se je za trenutek ozrl tje. Samo toliko, da je videl razgreti obraz matere. Ni ji zametil, ker je videl, da ga ne razume. Toda kljub temu je ostal na svojem sedežu in se nekaj časa niti obrisati ni hotel.

ima namen, da obenem pokvari načelo demokracije ter omeji svobodno uveljavljanje posameznika ter izroča politične pravice kastam, kjer ostane delavec brez vpliva.

Krščanski socialci se jeze. Naše razprave o paktu med Vatikanom in Italijo so imele namen, pojasniti pomembni preokret o vatikanski politiki. To smo morali pojasniti, ker je bilo utemeljevanje pakta z obeh strani tako značilno, da je odprlo celo vrsto perspektiv nove dobe, ki mora nedvomno imeti tudi vpliv na socialni položaj delovnih slojev. Krščanski socialci so naš list napadali, ne da bi jim dali povod. In sedaj opletajo okoli z najrazličnejšimi problemi in nazori, o katerih res ne vemo, kje bi v njih iskali doslednost ali še celo načelnost. Mi pravimo samo to, da je vprašanje socializma v prvi vrsti delavsko vprašanje; nikdar pa ne more biti to vprašanje v našem zmislu zadeva kapitalizma, cerkve, stanovskih kast itd.

Zakon o agrarni banki je potrjen. Temeljna glavnica bo znašala 300 milijonov dinarjev. Država bo prispevala 120 milijonov.

Vladna kriza v Avstriji. Pogajanja med vladnimi strankami in opozicijo se še vedno nadaljujejo. Socialni demokrati vztrajajo na zaščiti stanovaljskih najemnikov in ne dopuste, da bi se stanarina nenormalno zvišala. Glede tega vprašanja so bila v tork pogajanja prekinjena. Kmetiška zveza pa še vedno zagovarja vlado meščanskih strank preko zahtev delavstva.

Borba za »groš« ali reševanje avstrijske vladne krize. Na zelo čuden ter naraven način se rešuje avstrijska vladna kriza. Dosedaj še nikjer ni bilo v navadi, da bi se parlamentarna večina pri reševanju krize, oziroma pri sestavljanju nove vlade, ozirala na manjšino. To je sedaj nekaj povsem novega v Avstriji. Vladno večino štirindesetih proti manjšini, vsekakor homogene socialistične stranke, tvorijo vse tri meščanske stranke, ki pač ne nameravajo pritegniti socialistov v vlado, pač pa hočejo najprej vedeti, če bodo mogle uspešno vladati, vsled česar bi si rade zagotovile delavnost parlamenta, da se jim ne bi pripetilo isto, kar je doživel g. Seipel, ki s svojo latinščino ni vedel več ne kod ne kam. Z drugimi besedami povedano: v Avstriji se danes proti socializmu ne da več vladati. Vladni program sestoji samo iz ene točke: odprava ali vsaj redukcija stanovanjske zaščite. Večinska gospoda je sicer v začetku pogajanj za delavstvo parlamenta malo zarožljala ter zagrozila z »močno roko«, to je s fašizmom, toda socialisti niso enoletni zajci, ki bi se zbal takega strašila. Vendar so se spustili v pogajanja. Pet krščanskih socialcev in štirje zastopniki socialističnega parlamentarnega kluba se pogajajo že en teden za vsoto, ki bi jo naj v prihodnje plačevali najemniki v starih hišah. Večina je že popustila od prvotne zahteve po 6000 kratni najemnini in je pripravljena pristati že na 3000 kratno, ki bi pa naj bila dosegljiva šele po petih letih. Sedaj bi se naj začelo z 2000 kratno in bi se stopnjevala najemnina vsako leto z 200 kratnim povzkom do leta 1933. Socialisti pa pristajajo na največ 2700 kratno v letu 1931. in dalje. Najemnina bi naj služila edino za popravila ter vzdrževanje in nikakor kot dohodek za hišnega posestnika. Zdi se, da bo večina vgriznila končno tudi v to kislno jabolko, kajti volitve ji ne obetajo nič dobrega. Socialisti so v nedeljo pri občinskih volitvah na Gornjavstijemskem prejel samo 16.000 glasov več in 192 mandatov, ampak prodrl so globoko v kmečke občine in to je zanje najvažnejše. Pogajanja se bodo tedaj še nadaljevala.

Kako se krščanski socialci maščujejo. Dunajska občina je najela leta 1919 Rossauerjevo vojašnico od države in nastanila v njej 342 oseb brez stanovanja, ki pripadajo siro-mašnejšim slojem. Država je to vojašnico odpovedala občini in je občina tudi izgubila tozadevno stanovanjsko tožbo proti odpovedi. Država pravi, da mora nastaniti v hiši častnike, čeprav ima dovolj prostora v vojašnicah. Odpoved je nedvomno političnega značaja, ker traja zlasti od znanega 15. julija med dunajsko občino in državno upravo ostra napetost. In zato se postavi obično pred alternativo, da hipoma preskrbi stanovanja za 342 oseb, ki tam stanujejo. Sodišče je pa reklo, da se pomanjkanje stanovanj ne more upoštevati.

Občinske volitve v Gradcu se vrše jutri, v nedeljo. Vloženih je sedem kandidatnih list. Meščanske stranke agitirajo z vsemi pomočki proti socialnim demokratom. Ali Gradec je delavsko mesto z dobro socialnodemokratsko upravo, ki jo

vodi starosta graškega delavstva s. V. Muchitsch.

Nemčija kot vzor za razorožitev. Lne 16. t. m. je začela komisija za razorožitev s svojim delom. Kot prvi je povzel besedo ruski delegat Litvinov ter izjavil, da je dosedanje postopanje v vprašanju razorožitve popolnoma zgrešeno, češ, da se vprašanja omejitve oboroževanja ne more urediti po naziranju posameznih držav z ozirom na njih varnost ter njihove oboroževalne potrebe, ker so ti pojmi večinoma umetni. — Edina pot, po kateri bi se moglo v vprašanju razorožitve naprej, je ta, da se s sedanjimi metodami popolnoma prelomi in nadaljuje na temeljih drugega ruskega načrta. — Nič manj radikalno je zastopal kitajski delegat predlog Kine, ki zahteva v razorožitvi odpravo splošne vojaške dolžnosti, ker le na ta način se bo problem zagrabilo pri korenini. On vztraja na tem, da se o kitajskem projektu razpravlja v slučaju, da se ne bi pristopilo h konvencijskemu projektu. Tudi turški delegat je presenetil konferenco s svojim predlogom, ki zahteva enakopravnost v staležu oboroževanja po jakosti onih sil, ki so potrebne za obrambo kake velesile za nepredvideni napad. Vse, kar je več, se mora smatrati kot vojska za napadanje in se ima tedaj reducirati. Za določitev maksimalne višine obrambnih sil se more mirno vzeti sedanjo oborožitev Nemčije, katero se je označilo v Verzeju kot zadostno za obrambo velike države. — Zdi se pa, da igrajo velesile z razorožitvenimi konferencami čisto navadno komedijo, ker je nastala zmešnjava v času, ko bi se naj razpravljalo o ruskem predlogu, ki gre za to, da bi se reduciralo postojajočo množino vojnih sil. Kapitalizem, imperijalizem in militarizem so najsvetejše relikvije velesil.

Bolgarija protestira. »Liga za človečanske pravice« je priredila v Berlinu razstavo terorja v posameznih reakcionarnih državah. En oddelek se imenuje »Veletoč krvi v Bolgariji«, ki se nanaša na besnenje Cankovega režima v letu 1923. Bolgarski poslanik v Berlinu je pri nemški vladi proti razstavi vložil protest. Zakaj ni raje protestiral že leta 1923?

Protest predsednika poljskega parlamenta s. Daszynskega. Sejmski maršal s. Daszynski je objavil v nedeljskih listih ognjevit protest proti izjavam maršala Pilsudskega in ministrskega predsednika Bartla glede delovanja poljskega parlamenta. Daszynski pravi predvsem, da je na Poljskem postal običaj, da po vsakem zasedanju sejma zavijra orkan zmerjanj, žalitev in groženj proti poslancem. Skoro vsi listi se vprežejo in žalijo poslance z veleizdajalci, zločinci, idijoti in lumpi. Daszynski obžaluje, da te žalitve izhajajo ravno od mož, ki imajo velike zasluge za državo in ki so na dobrem glasu. Ta strašna metoda vzgoje naroda in parlamenta preti, da pogubi narod. Daszynski prizna, da noče trditi, da je sejm ideal parlamenta, vendar ima sejm poleg senčnih strani tudi solne, kakor vsi drugi parlamenti in je končno zastopstvo naroda. Poljski narod ima mnogo idealov in se na začetni način ne more vzgajati. Onečastjenje, zmerjanje in blatenje državljanov ne more ne na Poljskem in ne kje drugje v Evropi postal sistem vladanja. — Kakor znano, je Pilsudski med glavnimi krivci. Socialnodemokratski list tudi povdarja, da bo poljski narod na vsak način čuval parlamentarno demokracijo kljub vsem grožnjam.

V Parizu se še vedno preklajo za reparacije. Vsaka država-zmagovalka bi rada iztisnila iz Nemčije čim več milijard zlatih mark. Gre zato, da se končnoveljavno s posredovanjem Amerike določijo vsote, ki jih ima Nemčija v bodoče plačati posameznim državam. Pri tem pa gre reparacijski komisiji tako, kakor tistemu kmetiču, ki si je hotel napraviti kuriva za zimo, zlezel na drevo in žagal pri deblu veje, na kateri je sedel, ter je z njo vred štrbunknil na tla. Če obuboža Nemčija, bodo to jako nemilo občutili tudi druge države. V petem plačilnem letu izkazuje berlinski generalni reparacijski biro do 31. marca 1929 sledeča plačila: vsega skupaj 1.268.960.139.54 zlat. mark, od tega Franciji 642.647.730.34 (v gotovini 246.595.17 zlat. m.), Angliji 285.289.366.56 (v gotovini 86.217.124.54), Italiji 93.156.219.41 (v gotovini 35.468.687.09), Belgiji 64.711.726.87 (v gotovini 21.435.550.20) zlatih mark. Za Jugoslavijo številke niso znane.

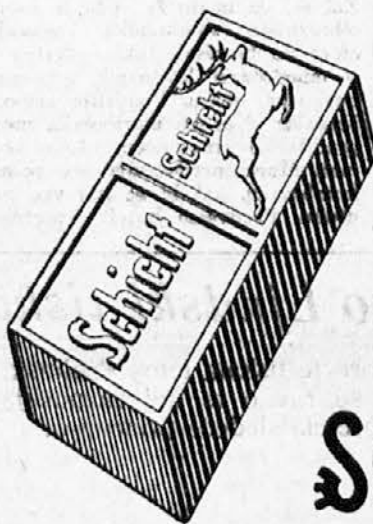
Protikomunistična akcija indijske vlade. Indijska vlada dolži sovjete, da so krivi zadnjih nemirov in bombnega atentata v zbornici. Po vsej deželi se vršijo aretacije komunizma osumljenih oseb.

Trockij pojde na Norveško. Posebni deputaciji je povedal predsednik norveške vlade, da vlada Trockemu najbrže ne bo odrekla azilnega prava, če se odreče politični propagandi.

Vremenski preroki pravijo, da dobimo še en val mraza. Po severni Evropi sneži. Upajmo, da bo potem konec teh valov.

Lepa Bosanka

ceni lepo perilo in skrbi, da bo dolgo trajno in se vedno bleščalo od snage. Ona radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

Za tiskovni sklad je daroval sodrug Tratar Franc, Griže pri Celju, Din 15.— Iskrena hvala. Sodrugi posnemajte!

Kultura.

Brandow Thomas, Charleyeva teta.

Povprečna komedija iz spročenega dijaškega življenja sinov »boljše« angleške družbe. Komedija sicer nima literarnih pretenzij, a je dokaj dober oderski komad, kakršne so pač pisali koncem 19. stoletja, čeprav z zastarelo, v burkah običajno tehniko (ob koncu predstave se na zadovoljstvo malomeščanske publike, ki ji je komad po vsej priliki namenjen, srečno zvežejo štirje pari, nesimpatični advokat pa mora seveda z dolgim nosom oditi). Globokoumnih duhovitosti boš v njej zaman iskal, ker je zgrajena na golih situacijski komiki, ki te mestoma prevzame in sili k smehu — če je dobro igrana.

In to je tudi bila! Osrednjo figuro (lor-da Babberleya) je podal Dames, ki je znova dokazal, da je komik odličnih kvalitete; njegovo igranje so zlasti dvignile dobro nastudirane kretnje in izborna maska. Drugi igralci so odrezali s povprečnostjo, nad njo pa sta briljirali Buksekova (Charleyeva teta) z umerjeno igro in pa Kraljeva (Ela Daleheva), ki je izmed vseh še najbolj podala dobro vzgojenega dekleta — prav tako kot Rakusa (Jack Chesney) angleškega visokosolca. — Burko je režiral Vlado Skrbinišek. Talpa.

Zadružništvo.

Okrožna konferenca »Kodesa« za jeseniško okrožje.

Kakor napovedano, se je vršila preteklo nedeljo okrožna konferenca »Kodesa« za jeseniško okrožje. Konferenca se je udeležilo po svojih zastopnikih 10 podružnic z 38 delegati. Poleg teh je prisostvovala konferenci tudi mnogo uslužbencev »Kodesa«, tako, da je bilo na konferenci preko 50 navzočih. Če smo pohvalili v prejšnji številki

našega lista ljubljansko okrožje, da poseduje lep štab vodilnega kadra, tako se moramo danes izreči, da tudi jeseniško okrožje po številu vodilnih funkcionarjev ne zaostaja.

Dnevni red konference je bil isti kot v Ljubljani. Konferenci je predsedoval predsednik krajevnega odbora na Savi zadrugar Henrik Bručan, v imenu centrale sta pa podala poročilo zz. Svetek in Koren. Pravilnik za delovanje okrožnega odbora je bil sprejet z dvema dopolnili, za katere sta se izjavila tudi delegata centrale. K točki »Sestava OOK« se pripiše drugemu odstavku, ki se glasi sedaj: Iz njihove srede se izvoli vsako leto najkasneje dva meseca po obnem zboru zadruge odbor, ki šteje do 5 članov in 3 namestnike ter 3 kontrolorje in 2 namestnika ožje kontrole, ter toliko članov širše kontrole, kolikor je v okrožju podružnic, ki še niso zastopane v okrožnem odboru ali ožji kontroli. K zadnjemu stavku 11 se pripiše »in to, če centrala in okrožni odbor ni uvidel nujne potrebe za tako zborovanje«.

K referatu o sklepih občenega zbora zadruge in o organizaciji deleznega meseca se je razvila daljša debata, iz katere se je zlasti razvidelo, kako dobro se tudi gorenjski zaupniški zbor »Kodesa« zaveda velike moralne in materijalne vrednosti posmrtniškega sklada in odpravninskega sklada. K izpeljavi tega sklada je bil sprejet predlog okrožnega nadzornika zadr. Zugwitz, ki gre za to, da sprejme, če je bil mož član zadruge, v slučaju njegove smrti, žena celotno posmrtnino, če je bila pa žena članica, pa sprejme mož le polovično posmrtnino, drugo polovico pa sprejmejo zapuščeni otroci te rodbine.

V okrožni odbor so bili izvoljeni naslednji: Okrožni odbor: zz. Stražišar Joško, Bručan Henrik, Bernard Nikolaj, Črnologar Franc in Žagar Josip; Namestniki: Tušar, Jeraša in Florjancič; Kontrola: zz. Horvat, Jakopič in Rekelj; Namestniki: zz. Petrač in Šorli.

Po konferenci se je vršilo skupno kosilo vseh delegatov, na kar se je konferenca nadaljevala. Pri popoldanskem nadaljevanju

je prisostvoval konferenci celotni zaupniški zbor SMRJ in pa zaupniški zbor »Svobode«. Posvetovanja so se vršila v pravcu, da se zainteresirajo vse panoge delavskega pokreta za medsebojno podporo. Referate so podali ss. Jurij Jeram, Anton Zugwitz, Franc Svetek in zastopnik »Svobode«. Konferenca je sklenila ta vprašanja še dalje proučevati in končno predložiti kompetentnim centralam predlog o sodelovanju vseh panog delavskega pokreta.

Priprave za deležni mesec so v polnem teku. Zadruga založba in Zadruga liga sta sklenili agilnost posameznih odborov in odborov ter zaupnikov nagraditi na ta način, da sta se obvezali podariti vsakemu zaupniku, ki bo imel v deležnem mesecu primerne uspehe, lepo darilo 3 do 5 knjig. Razpis teh nagrad bomo priobčili v eni prihodnjih števil.

Zadruga zborovanje na Viču se je ob precej lepi udeležbi vršilo v soboto, dne 13. aprila v Zadrugnem domu. Zborovanje je bilo sklicano že po inicijativi novega okrožnega odbora, kar kaže, da bodo okrožni odbori prava gibalna sila med članstvom »Kodesa«. Zborovanje je predsedoval predsednik podružnice z. Peterca, poročal je pa predsednik okrožnega odbora z. Čebular in zadrugni tajnik Svetek. Po živahni diskusiji, ki se je vršila k poročilu o poteku občnega zbora, je bilo razvideti, da se vse članstvo živo zaveda velike važnosti sklepov, ki jih je sprejel letošnji občni zbor naše zadruge. Shod je potekel v najlepši harmoniji.

Maribor.

Zaupniki! V nedeljo, dne 21. aprila t. l., se bodo v Ljudskem domu med 9. in 11. uro oddajale vstopnice za akademijo v predprodajo. Kdor ho vstopnice prevzela, naj jih zanesljivo pride iskat ob navedenem času. Istočasno se bodo dobili tudi letaki.

Predavanje s slikami o »Novi industrijski revoluciji« se vrši v soboto, dne 20. tm., ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Noben delavec naj ne zamudi tega predavanja.

Tako, tako! V Lajtersperski tovarni so nabili naslednji ukaz: Delavci iz Prekmurja in Medjimurja se morajo izkazati z zdravniškim priporočilom, da ne bolujejo na očesni bolezni sprichevalom. Stroške za zdravniški pregled mora vsak delavec sam plačati. Vsak sprejeti delavec mora v pisarni podpisati, da se brez ugovora strinja z določenim skandinavskim plačilom, in da se podvrže vsem naredbam obratovodstva, sicer se delavec takoj odpusti. Vselitev v tovarniška stanovanja brez dovoljenja obratovodstva je najstrožje prepovedana. Tako!

Intermezzo. Trg svobode v Mariboru je bil v nedeljo do kraja natrpan avtomobilov in razigranega občinstva. Nemški avtomobilisti so se sprehajali semintja. Nek rejen fabrikant s krivim nosom, menda iz Frankfurta, je stopil tudi tja v ozadje trga, v park. Začen je ogledoval prazen kamen, ki stoji tam sredi nasadov in vpraša drobnega gimnazijca, ki ga je zaljubljeno opazoval: »Kaj pa pomeni ta groblja kamena tu v parku?« Fantič se je menda hipno spomnil kakšne nedavne šolske lekcije in je promptno odgovoril: »To je zadnja sled nemškega jarma.« Kakšen obraz je Nemec napravil ob tem odgovoru, o tem pa niti »Mariborer Zeitung« ne piše, dasi je poročala o »Heil—Živijo!« slavnosti v vseh podrobnostih.

Dobro ga je zavrnil. Pred par dnevi je stala na Glavnem trgu pred »Slovenčev« desko gruča ljudi, ki prihajajo dnevno, s skrivnim upanjem, da bodo mogoče čitali, da je že napočila tista obljubljena zlata doba. Nek znan pobožni penzionist, ki vsak dan po sveti maši prihaja sem čitat, se prerije v ospredje in poišče rubriko »Maribor«. Naenkrat ves navdušen vzklikne: »Bravo, 500 Nemcev pride na avtomobilih v Maribor. Naš ugled v inozemstvu že raste!« Poleg stoječi delavec ga začuden pogleda: »Hm.« Pensionist ves razvnet: »Ali ni dobro, da nam tuji prinesejo denarja v deželo?« Delavec nato: »Meni in vam ga gotovo ne bodo.« In je šel.

Zlati gradovi na Felberjevem otoku. Zdi se, da imajo že sedaj v uredništvu mariborskega »Večernika« precejšnjo sušo, sicer ne bi pisali takih načrtov, kot je oni o mnogoterih luksuznih napravah na Felberjevem otoku. Pomislite samo, ljudje krščanski: »Ker bo mariborska mestna občina gradila na omenjenem otoku kopališče, si mali Moric predstavlja vse polno iluzij ter kombinacij, kaj bi se naj vse napravilo na otoku. Predvsem hotel, športne prostore,

prostore za veslaški šport in vse, kar potrebujejo najbolj razvijeni turisti. Hotel bi najlažje, po mnenju mnogostanskega inčijatorja, zgradila mestna občina. Vse večje veselice bi se potem prirejale samo na Felberjevem otoku. Avtobusi bi vozili iz tega otoka naravnost v Rogaško Slatino, pa na Dobro in turisti bi imeli izhod od tod na vse naše planine. Letoviščarji bi prišli sem od vseh strani... To so res kolosalni načrti, samo škoda, da mariborska mestna občina nima pare, kar uredniku »Večernika« najbrž ni znano in se mu mora to oprostiti. Nekaj se bo moralo gotovo enkrat ukreniti na Felberjevem otoku, mnogi »Večernikovci« načrti pa bodo služili edino za arhiv, kajti za sedaj ima mariborska mestna občina sto in sto drugih zelo nujnih potreb, pa nima denarja. Marsikaj bi bilo treba v samem mestu olepšati, in sicer tam, kjer tuje ali turist prvi stopi na mestna tla — ob kolodvorih. Milijone dinarjev bi bilo nujno potrebnih za gradbo stanovanj ter regulacijo mnogih ulic, tlakovanje istih itd. Pa kaj bi to naštevati. Saj je večina v občinskem svetu nanizala v letošnjem izrednem občinskem proračunu raznih projektov za nič manj kot 50 milijonov, ki pa ostanejo samo kot dekoracija in bo še mnogo vode po Dravi poteklo, predno bodo realizirani. Sicer pa spominjamo samo na »Park-kavarno«, ki bi bila imela, po mnenju nekaterih fantazistov, igrati nekako velemestno vlogo in ki je tako imenitno skrahirala — kaj še le hotel na Felberjevem otoku! Pojdite raje v »Grajsko klet«! — Eden občinskih »očetov«.

Občni zbor železničarske godbe se je vršil v nedeljo, 7. aprila, v dvorani gostilne »Anderle«. Ob napovedani uri se je zbralo lepo število članov poleg navzočih godbe. Sodrug Fischer Franc je otvoril občni zbor, nakar so sledila poročila. Godba se je od zadnjega občnega zbora zopet povečala in šteje danes okrog 40 dobro izvežbanih mož. Razen mnogih koncertov se je godba udeležila pevske proslave v Gradcu in sodelovala pri slovesni otvoritvi nove Delavske zbornice v Beogradu, kjer so jo posebno občudovali, ne le radi izborne glasbe, ampak tudi glede njene čedne uniforme. Vzdrževanje takega zbora zahteva seveda tudi precej denarnih žrtev in truda. V kratkih letih, letih krize, so požrtvovalni sodrug ustvarili nekaj, na kar so pač lahko ponosni. Pri tem seveda ne smemo pozabiti enega, ki je gotovo največ žrtvoval, to je naš priljubljeni ter neumorni mojster gosp. Schönherr, kateremu gre vsa čast, ki je zbor vežbal brezplačno skozi vse leto. Društvo šteje danes 345 ustanovnih, 5 rednih in 380 podpornih, skupno 730 članov, kar je sicer lepo, toda z ozirom na celokupno število železničarjev v Mariboru, vsekakor mnogo premalo. Redni letni dohodki društva — nad 75.000 Din — so sicer lepi, toda stroški niso nič manjši, saj si mora zbor, ki je bil ustanovljen brez sredstev, še vedno spolnjevati inventar. Zaradi tega pa se apelira na sodruge, da poživijo agitacijo za pridobivanje novih članov; razen tega se apelira tudi na ustanovitelje, da po svoji moči priskočijo z izrednimi prispevki društvu na pomoč. Izvoljen je bil novi odbor, ki pa je razen dveh novih odbornikov, ostal stari. Na odboru je leželo, da bo skrbel ne le za materialno in umetnostno povzdigo društva — za slednjo nimamo skrbli, dokler imamo neprekosljivega kapelnika g. Schönherra — marveč, da bo skrbel v prvi vrsti za to, da ostane naša godba to, za kar smo jo poklicali v življenje, namreč, da je in bo samo naša delavska kulturna institucija, katere naloga naj bo, spremljati delavstvo — ne samo na zadnji poti — marveč v življenju na njegovi težavni poti k najvišjemu ter končnemu cilju, k osvoboditvi, iz suženjstva v svobodo. Ako se bodo naši godbeniki te lepe ter vzvišene naloge zavedali, tedaj bodo člani radevolje žrtvovali toliko, kolikor bo godba potrebovala. Naj tedaj živi godba razredno-zavednega mariborskega železničarskega in ostalega delavstva! A. B.

Leše.

Nekaj o varčevanju. »Domoljub« piše v št. 6 svoje priloge »Gospodar« nekaj o času, ki ga ljudje izgube, ako hodijo na sej-

me. Očitno je, da tega članka ni mogel napisati človek, ki je moral kdaj varčevati pri majhnem svojem zaslužku, kot jaz n. pr. Od leta 1898 sem mesec za mesecem vlagal male prihranke od svojega pičlega zaslužka ter pripisoval glavnični tudi obresti. Končno je narasla vsota prihrankov po 20 letih na 1500 kron zlate valute. Pa to zlato valuto je vzel vojni bog, za katerega je tudi »Domoljub« toliko črnila izlil. Sedaj sem upokojen in vsi moji prihranki znašajo danes komaj 70 grošev! Kaj si naj s tem denarjem kupim? Gotovo bi bil s prejšnjimi prihranki lahko pokupil na sejmu par »štantov«, na katere se hudoje »Domoljub«, pa bi imel vsaj nekaj; za 70 grošev pa dobim morda še kak boljši robec v »Domoljubovi« štacuni in nič več. Bolje bi bilo, ako bi »Domoljub« pisal, kaj se je vse pri nas storilo, da dobimo mali rentniki nazaj svoje prihranke. Bolje bi bilo, da bi uprizorili po cerkvah molitve, da se ta težka krivica popravi, saj menda cerkve niso samo za to, da pomagajo ubijati ljudi, nas male varčevalce in krščansko moralo. — Naročnik »Domoljuba«.

Zabukovce.

Tukajšnja podružnica »Svobode« bo priredila v nedeljo 21. aprila ob 4. uri pop. v gostilni Cosej v Migojnicah skoptično predavanje o »Svici«. Ker je predavanje jako zanimivo, priporočamo vsem delavcem, da se ga udeležijo. — Za 28. aprila tl. ob 9. uri dopoldne sklicuje podruž. »Svobode« v gostilni Cosej svoj VIII. redni občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev in odsekov; 2. Volitev novega odbora. Udeležba članov je obvezna. V slučaju, da se članstvo ne udeležijo obč. zbora polnoštevilno, se vrši občni zbor pol ure pozneje pri vsakem številu članstva.

Listnica uredništva.

Cesto nam pošiljajo delavci razne pesmice, kar je zelo razveseljiv pojav, vendar prosimo, naj ne bo nihče užaljen, če ne priobčimo njegove pesmice. Vsak začetnik, zlasti še priprost delavec, se zaveda, da mu še mnogo manjka do pravega pesnika. Predvsem je treba najprej pazno slediti za vsami pojavi življenja, nato pa iskati potrebnih izrazov za vse vidno in občuteno. Beseda, ki ničesar ne povedo in ki tudi na čitalca ne napravijo nobenega vtisa, se je treba izogibati. Naš delavec, ki čuti v sebi pesniški nagon, naj pazno prebrja naše proletarske pesnike, Seliskarja »Trbovje«, Mile Klopčiča »Plamteče okove«, naj prebrja vse letnike »Pod lipo«, »Kres«, »Svobode«; po njih se naj ravna. Oni pa, ki znajo nemški, a mogoče ne vedo, kaj naj si izberejo od številnih nemških delavskih pesnikov, naj se obrnejo do nas za svet.

I. P., Tržič. Pri zadnji tvoji pesmi, »Proletarčeva pomač«, je črkostavec pozabil pristaviti tvoje ime, kar nam blagovoli oprostiti. Tvoja »Velika noč« je sicer lepa, a žal je prepozno dospela in je nismo mogli priobčiti v velikonočni številki. Ker bi pa sedaj ne napravila več tistega efekta, smo jo shranili za prihodnje leto. Mogoče nam pošlješ kaj primerne za prvomajsko številko, ampak najpozneje do 24. t. m. Pa še nekaj: Od naših dopisnikov pričakujemo, da so tudi naročniki lista.

Bruno, Maribor. Tvoja »Mira« še ni godna za tisk. Premalo logike. Ko postaneš zrejši, boš videl, da življenje drugače izgleda, ne tako filmsko. Tudi jezik ti še dela preglavice. Razveseljivo pa je dejstvo, da se za take stvari zanimaš. Zaenkrat pridno studiraj življenje in čitaj dobre knjige ter se pripravljaj za resen nastop med svetom.

Vse dopisnike prosimo, naj bodo v svojih dopisih stvarni in kratki, z ozirom na pičlo odmerjeni prostor v listu. Vseh dolžovnosti in osebnih žalitev naj se izogibajo. Piše naj se s črnilom in samo na eni strani lista.

Veliki koncert

v nedeljo, dne 21. aprila 1929 pri **Hinko Košiču**, Vetrinjska ulica 24

Priznalno pismo Ljudski tiskarni!

Ljudska tiskarna v Mariboru je tiskala letos »Sejmski Vestnik« za Ljubljanski velesojem, ki se ravno te dni razpošilja po vsej državi. Za to lepo izvedbo je prejela sledeče priznanje:

LJUBLJANSKI VELESEJEM

razstavna reg. zadruga z o. z.

Opr. št. 1666/29/ KT.

Ljubljana, 17. aprila 1929.

P. n. Veleugledno

Ravnateljstvo Ljudske tiskarne

v Mariboru.

Danes smo prejeli prvo številko našega Vestnika, ki se je tiskala v Vašem zavodu. Tisk revije je čist in v modernem slogu, posebno kar se tiče oglasov.

Prijetno nam je, da Vam moremo izraziti k izvedbi naše priznanje.

Z odličnim spoštovanjem

Ljubljanski velesojem
razstavna reg. zadr. z o. z.

Ljubljana

Podpis.

Podpis

Tiskarna izvršuje naročila za vso Slovenijo in se priporoča za izvedbo vseh v tiskarsko stroko spadajočih del.

Ali že uporabljate

„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!

Dobliva se jo povsod.

Dobliva se jo povsod.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2-50 D

NAČELSTVO.

Prav nič Vas ne stane

ako si ogledate letošnjo bogato zalogo vsevrstnega spomladanskega in letnega manufakturnega blaga pri trdki

L. ORNIK, Koroška cesta 9

Velika izbira prekrasnih desenov za obleke in plašče pravkar dospele iz največjih angleških in čeških tovarn. Vsled tega so tudi umevne **NAJNIZJE CENE** kljub plačilnim olajšavam.